

Václav Vysoký

Mravenci v rezervaci Domaslavické údolí (*Hymenoptera: Formicoidea*) Die Ameisen im NSG Domaslavické údolí (*Hymenoptera: Formicoidea*)

Úvod

Přírodní rezervace Domaslavické údolí se nachází v horní části údolí Domaslavického potoka v Krušných horách (600 - 840 m n. m.) nad obcí Domaslavice, poblíže Vrchu tří pánů (874 m n. m.)

Průzkum byl prováděn individuálním vyhledáváním jednotlivých kolonií nebo odchytem ojedinělých dělnic, mimo hnízda. Tyto sběry byly doplněny nálezy ze zemních pastí, které zde byly instalovány za účelem průzkumu stěvlíkovitých brouků. Mimoto jsou do vyhodnocení jednotlivých druhů zahrnuty i starší výsledky sběrů a pozorování, které jsou uloženy v rezervační knize této rezervace - zde byly čerpány podklady ze zpráv o kontrolách, které zde prováděli **Miroslav Kořen** (*dobrovolný člen ČSOP v Duchcově*), **Jaroslav Hruška** (*dobrovolný člen ČSOP v Teplících*) a **Holý** (*z ČSOP Duchcov*). Jejich údaje jsou uváděny s daty a jejich jmény a vždy se to týká Zprávy o kontrole uložené v Rezervační knize **AGENTURY ochrany přírody a krajiny**, pracoviště v Ústí n.L. Pokud v přehledu není uvedeno jinak, platí lgt. Václav Vysoký.

Vzhledem k tomu, že ve výsledcích jsou uváděny některé zemní pasti (zkratka ZP) podávám zde stručný přehled míst, kde se jednotlivé ZP nacházely: ZP-1 = spodní část CHÚ v porostu buku s přimíšeným javorem, jasanem a smrkem - stáří porostu 100-149 let. ZP-2 = spodní část CHÚ v porostu buku, kleny, jasanu a javoru a některých dalších dřevin - stáří porostu 50 - 90 let. ZP-3 = střední část CHÚ, západně od chaty, ve smíšeném mladém porostu do 50 let. ZP-4 = horní část CHÚ, ve spodní části nejstarších porostů, stáří porostů 150-169 let. ZP-5 = východní konec horní části CHÚ ve starém bukovém porostu - stáří porostu 150-169 let. ZP-6 = v jihozápadním cípu rezervace v okolí bezejmenného levého přítoku Domaslavického potoka v bukovém porostu - stáří 100 - 149 let.

VÝSLEDKY

(*druhy jsou řazeny podle systému uvedeného WERNEREM, 1989*)

1. *Manica rubida* (LATREILLE, 1812)

Celkem zjištěn v 11 hnízdech.

Hnízda: Pod kameny a v zemi.

19.6.1996 kolonie pod kamenem v odkrytém, jižně situovaném svahu, bez porostu, u lesní cesty, v lesní části 43D/2 (východně od chaty - zde 3 kolonie). 19.7.1996 kolonie pod kamenem v odkrytém, spoře zatravněném svahu nad lesní cestou na východním konci CHÚ, u tabule s označením CHÚ, na hranici nestarších porostů v CHÚ v lesním úseku 44D3/17. Nápadná kolonie velmi malých dělnic, které měly velikost mezi 4,9 - 5,5 mm, t.j. velikost na spodní hranici udávaných rozměrů! Mimoto zde byla nalezena také jedna bezkřídla samice lezoucí mezi kameny. 7.8.1996 hnízdo pod několika většími i menšími kameny na okraji lesní cesty nad ZP-6. Několik dalších hnízd pod kameny bylo nalezeno na lesní cestě při západní hranici CHÚ. Ani v jednom případě se ve sledovaném území nepodařilo nalézt jejich typická kráterovitá hnízda. 22.8.1996 kolonie pod kamenem na okraji lesní cesty v dolní části CHÚ, cca 50 metrů nad ZP-2, resp. 100 m nad dolní vstupní tabulí. 5.9.1996 1 bezkřídla samice v ZP-6.

2. *Myrmica ruginodis* NYLANDER, 1846

Celkem zjištěn ve 24 koloniích.

Hnízda: Pod kameny a pod kůrou suché klády.

19.6.1996 kolonie pod kamenem (celkem 3 x) v odkrytém, jižně situovaném svahu, bez porostu, u lesní cesty, v lesní části 43D/2 (východně od chaty - zde 3 kolonie). Kolonie pod kamenem mezi potokem a lesní cestou, cca v polovině spodní části rezervace. Kolonie pod kůrou suché klády na břehu potoka v polovině spodní části rezervace. 19.7.1996 kolonie pod kamenem v odkrytém, spoře zatravněném svahu nad lesní cestou na východním konci CHÚ, u tabule s označení CHÚ, na hranici nestarších porostů v CHÚ v lesním úseku 44D3/17. Celkem zde bylo nalezeno 12 kolonií. 7.8.1996 1 dělnice v ZP-3, 3 dělnice v ZP-4, 5 dělnic v ZP-5. 22.8.1996 kolonie pod kamenem na osluněném svahu v lesním úseku 444C3. 5.9.1996 2 bezkřídle samice v ZP-4, 9 dělnic v ZP-5, 2 bezkřídle samice a 3 dělnice v ZP-6. 9.10.1996 1 dělnice v ZP-3, 5 dělnic v ZP-5, 3 dělnice v ZP-6. 30.4.1997 1 dělnice v ZP-5. 29.5.1997 1 dělnice v ZP-1, 7 dělnic v ZP-5, 7 dělnic v ZP-6. 6 hnízd pod kameny bylo nalezeno na okraji lesních cest v okolí ZP-1.

3. *Myrmica sabuleti* MEINERT, 1860

Celkem potvrzeno 11 hnízd.

Hnízda: Pod kameny a ve shnilém vyvráceném buku.

19.6.1996 jednotlivé dělnice nacházené pod kameny na okraji lesní cesty v lesním úseku 42B/1-5. 19.7.1996 kolonie pod kamenem v odkrytém, spoře zatravněném svahu nad lesní cestou na východním konci CHÚ, u tabule s označení CHÚ, na hranici nestarších porostů v CHÚ v lesním úseku 44D3/17. Celkem zde byly nalezené 2 kolonie. 7.8.1996 10 dělnic v ZP-4. Kolonie pod kamenem na lesní cestě v okolí ZP-6 a série obdobných hnízd bylo nalezeno na lesní cestě podél západní hranice CHÚ. 22.8.1996 1 bezkřídla samice byl nalezená ve dřevě shnilého vyvráceného buku na osluněné stráni v lesním úseku 444C3. 5.9.1996 1 dělnice v ZP-4. 30.4.1997 2 dělnice v ZP-5.

4. *Leptothorax acervorum* FABRICIUS, 1793

Hnízdo se nepodařilo nalézt a všechny doklady byly zjištěné v zemních pastech.

7.8.1996 2 dělnice v ZP-4, 1 dělnice v ZP-5. 29.5.1997 1 dělnice v ZP-6.

5. *Leptothorax nylanderi* (FÖRSTER, 1850)

Hnízdo se nepodařilo nalézt a všechny doklady byly zjištěné v zemních pastech.

9.10.1996 3 dělnice v ZP-4.

6. *Tetramorium caespitum* LINNAEUS, 1758

Celkem zjištěn ve 13 hnízdech.

Hnízda: v drnech a pod kameny.

19.6.1996 1 dělnice v drnu na okraji lesní cesty v lesním úseku 42B/1-5. Kolonie pod kamenem v odkrytém, jižně situovaném svahu, bez porostu, u lesní cesty, v lesní části 43D/2 (východně od chaty - zde 2 kolonie). V odebraném vzorku jsou i tři ex., které mají typické podélné hluboké vráskování na hrudi rozbité a nepravidelné, uprostřed i příčně položené, ale petiolus a postpetiolus souhlasí s *T. caespitum* - pravděpodobně se jedná o variabilitu, resp. monstrozitu nemající vliv na činnost jednotlivého hmyzu. 19.7.1996 kolonie pod kamenem v odkrytém, spoře zatravněném svahu nad lesní cestou na východním konci CHÚ, u tabule s označení CHÚ, na hranici nestarších porostů v CHÚ v lesním úseku 44D3/17. Celkem zde bylo nalezeno 8 kolonií. 22.8.1996 kolonie pod kamenem na osluněné stráni v lesním úseku 444C3 (podle lesnické mapy). 5.9.1996 1 dělnice v ZP-5. Kolonie pod kamenem na okraji lesní cesty ve spodní části CHÚ.

Pokračování tabulky druhů

	K	W	A	B	C	D	E	F
40. <i>Walckenaeria atrotibialis</i>	MR	a	-	-	1	-	-	-
41. <i>Walckenaeria corniculans</i>	NRI	w	-	-	2	-	-	-
42. <i>Walckenaeria furcillata</i>	NR	a	-	-	1	-	-	-
Lycosidae								
43. <i>Aulonia albimana</i>	NR	a	1	-	-	-	-	-
44. <i>Pardosa agrestis</i>	ME	n	-	-	1	-	-	-
45. <i>Pardosa alacris</i>			4	8	5	-	-	-
46. <i>Pardosa amentata</i>	PE	n	-	1	-	-	-	-
47. <i>Pardosa saltans</i>	T?		-	1	5	-	-	-
48. <i>Pardosa lugubris</i>	NR	a	-	-	3	-	3	-
49. <i>Trochosa terricola</i>	NE	a	-	1	-	-	-	-
50. <i>Xerolycosa nemoralis</i>	NR	a	-	-	4	-	-	-
Liocranidae								
51. <i>Agroeca brunnea</i>	NR	a	2	-	-	-	-	-
52. <i>Apostenus fuscus</i>	NR	w	2	-	1	-	-	-
53. <i>Liocranum rupicola</i>	NE	n	-	1	4	-	3	-
54. <i>Liocranum rutilans</i>	MRI	n	-	2	-	-	-	-
55. <i>Phrurolithus festivus</i>	NR	n	-	-	-	1	-	-
Mimetidae								
56. <i>Ero tuberculata</i>	TRI	n	-	-	-	1	1	-
Neshicidae								
57. <i>Nesticus cellulanus</i>	?E	a	-	-	-	1	-	-
Pholcidae								
58. <i>Pholcus opilionoides</i>	TE	n		11	2	1	1	1
Pisauridae								
59. <i>Pisaura mirabilis</i>	NE	a	-	-	1	-	-	-
Salticidae								
60. <i>Heliophanus aeneus</i>	?RI	a	-	1	-	-	1	-
61. <i>Phlegra festiva</i>	TRI	a	-	-	-	-	2	-
62. <i>Sitticus pubescens</i>	ME	a	-	1	1	5	-	-
Segestriidae								
63. <i>Segestria senoculata</i>	PR	a	-	-	-	1	1	-
Tetragnathidae								
64. <i>Meta menardi</i>	PE	a	-	-	-	1	-	-
65. <i>Pachygnatha degeeri</i>	NE	a	-	-	2	-	-	-
Theridiidae								
66. <i>Dipoena melanogaster</i>	TRI	a	2	-	-	-	-	-
67. <i>Robertus arundineti</i>	NE	n	-	-	1	-	-	-
68. <i>Robertus lividus</i>	PR	n	1	-	-	-	-	-
69. <i>Theridion betteni</i>	TRI	n	-	-	-	-	1	-
70. <i>Theridion nigrovariegatum</i>	TRI	n	-	-	1	-	-	-
Thomisidae								
71. <i>Xysticus kochi</i>	ME	n	-	-	2	-	2	-

12. *Formica truncorum* FABRICIUS, 1804

Celkem zjištěno v minulosti 5 hnízd.

Hnízda: kupa z rostlinného materiálu, kmen starého buku.

5.1978 našel 2 hnízda J. HRUŠKA. 4.1986 série dělnic byla nalezena na vrcholu kupy, kde se jen velmi pomalu pohybovaly jak viděl M. KOŘEN. 6.a 8.1986 2 kupy zjistil M. KOŘEN. 22.8.1996 bylo chyceno několik dělnic na kmenu starého shnilého vyvráceného buku na osluněné stráni neda-leko ZP-5. Hnízdo se nepodařilo nalézt. Jedná se o všeobecně řídký, horský druh, který kvalitativ-ně je přínosem pro místní faunu.

13. *Lasius niger* (LINNAEUS, 1758)

Celkem zjištěny 4 hnízda.

Hnízda: v hliněných kupách.

7.8.1996 Velmi silná kolonie v nápadně velké kupě z jemných kamínků a hlíny mezi velkými ka-meny nedaleko Domaslavického potoka ve spodní části CHÚ. Zde byly nalezené celkem 3 hnízda. 22.8.1996 hliněná kupa v trávě na okraji lesní cesty ve spodní části CHÚ.

Závěr

V roce 1996 a 1997 byl proveden v přírodní rezervaci Domaslavické údolí v Krušných ho-rách (okres Teplice) průzkum mravenců. Bylo zde prokázáno 12 druhů mravenců ve 130 hnízdech. Celkem je z tohoto území známo 13 druhů, ale druh *Formica pratensis* RETZ., který zde zjistil v roce 1978 J. Hruška, se nyní nepodařilo prokázat.

Zusammenfassung

In Jahren 1996 und 1997 wurde im NSG Domaslavické údolí im Erzgebirge (Bezirk Teplice) eine Ameisenforschung durchgeführt. Es wurden hier 12 Ameisenarten in 130 Nisten festgelegt. In diesem Gebiet sind insgesamt 13 Arten bekannt, aber *Formica pratensis* RETZ., die im Jahre 1978 J. Hruška ermittelt hatte, gelang es jetzt nicht beweisen.

Literatura

- KOŘEN, M., HRUŠKA, J., HOLÝ, F.: Rezervační kniha. Rukopisy. Dep. Agentura ochrany příro-dy a krajiny, pracoviště v Ústí n.L.
WERNER P., 1989: *Formicoidea* (str. 153 - 156). In ŠEDIVÝ J. a KOLEKTIV: Enumeratio In-sectorum Bohemoslovakiae Check list of Czechoslovak Insects III (*Hymenoptera*). - Acta fau-nistica entomologica, Musei nationalis Pragae, 19: 1-194.

Václav Vysoký, Muzeum města Ústí n.L., Masarykova 4, CZ-400 00 Ústí nad Labem